

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Наша и српска офанзива

Плевља, 26. августа. Наша је војска у једном налету, послје жестоке борбе, заузела важну стратегијску тачку, варош Фочу. Данас је десна обала Дрине, на простору од Фоче до Устипраче, очишћена до посљедњег аустријског војника. Непријатељ је у одступању из Фоче бацио у ваздух мост на Дрини и утврђује се на лијевој обали. Наша артиљерија ућуткала је противничку батерију, која је смјештена на лијевој обали Дрине изнад колскога пута и успјешно туче жељезничку станицу на Устипрачи. — Нар. извјештај.

Ниш, 26. августа. Отпочела је жестока артиљеријска борба око Вишеграда. Наша артиљерија успјешно дјејствује. — Нарочити извјештај.

Ниш, 26. августа. Српска офанзива с успјехом се наставља у рејону Сријемске Митровице и Фрушке Горе. Отпор, што га даје непријатељ, наша војска побједоносно савлађује. — Нарочити извјештај.

Рим, 26. августа. У посљедњим бојевима на страни Галиције заробили су Руси 82.000 Аустријанаца. (Нарочити извјештај).

Рим, 26. августа. Аустријска војска, која је оперисала у правцу Љублина, имала је огромних губитака и повлачи се у нареду. — Код Лавова је потучено дванаест аустријских дивизија. (Нарочити извјештај).

Рим, 26. авг. „Трибуна“ тврди, да су два руска корпуса укључена у Архангелску, на Бијелом Мору, и упућена у Француску. Вјероватно, да ће и друга војска поћи у помоћ Французима. (Нарочити извјештај).

Париз, 26. августа. Акција, коју је Француска војска отпочела против десног немачког крила, продужена је јучер преко цијелог дана и успјешно се развија. Претходнице француске дошле су до ријеке Урк, а да нијесу наишле ни на какав отпор. (Нарочити извјештај).

Париз, 26. августа. Савезничка француско-енглеска војска потукла је Нијемце у близини Париза. (Нарочити извјештај).

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент, г. генерал Н. Потапов, примио је ово званично саопштење:

Петроград, 26. августа у 6 сати и 10 мин. по подне.

24. августа водила се битка на цијелом аустријском фронту. У центру се продужавало одступање аустријске војске. У предјелу Рави—Руска настављају се упорне борбе свеликим аустријским снагама. Наша војска напада на јако утврђену позицију Гродек. Наше се наступање успјешно продужава на лијевој обали Висле.

О великој српској побједи на Церу

Француски новинар А. Барби послао је париским листовима из српског логора овај извјештај о великој српској побједи на Церу.

Са српском војском пратио сам ратове српско-турски и српско-бугарски. Видио сам битке на Куманову, код Битоља и на Брегалници. Овога пута присуствовао сам борби још значајнијој и страшнијој, огорченој битци, коју већ седам дана српске трупе бију против аустријског упадача на фронту Лозница—Шабац, који између Саве и Дрине захвата око 50 километара у правој линији. Од тога фронта полази један појас терена широк око 30 километара и задира дубоко у непријатељско земљиште, 30 километара, истотако спуштајући се ушироку равницу између Дрине и Саве.

Три корпуса аустријске војске — а од прије два дана пуних пет корпуса, покушали су да туда прегазе Србију. Са српском војском пошао сам 2. августа њима у сусрет. 70 посљедњих километара путовања, мој аутомобил претрпјео је кроз густ облак прашине непрекидни низ кола са муницијом, храном и понтонама, јер Срби рачунају да ће и они пријећи Дрину, на земљиште аустријско.

У зору 3. августа стигао сам у штаб једне од армија, која је синоћ отишла двадесетину километара напријед.

Битка се продужује. Аустријанци, пошто су захватили долину заузимају висове. Топ бјесни.

Преда мном у правцу Шапца и са лијеве стране на којој се уздиже висок и дуг гребен Цера, тај гребен који господари цијелим предјелом, постоје непријатељски учврстоје се ту са артиљеријом. Потиснути га одатле постала је тешка ствар. По несрећи, не могу нам именовати трупе, нити вам јавити њихов број и њихов распоред, јер би то значило чинити индискрецију и дати непријатељу податке о српској војсци, чију огорчену и смртносноу борбу посматрам задихан и задивљен.

И Аустријанци се боре са енергијом и храброшћу које нијесам очекивао. На цијелом фронту артиљерија сад са једнога мјеста, сад са другога, пуца без престанка у рафалима. Међутим ја и даље идем напријед, док се путевима и стазама враћа у позадину жалосна поворка рањеника, сељака, жена и дјеце, која бјежи из села у која је непријатељ упао. И овај предјел је један од најплоднијих и од најбогатијих у Србији, пун брежуљака, испресјежан дубоко долинама са спуштеним падинама, којима кривуда читав низ увучених путева згодних за засједи. Наћи се у њему врло је тешко. Пјешачки ровови ископани су у свима правцима: на сјеверу, југу, западу и истоку. Распознајем оне које је непријатељ недавно напустио, пуне ранаца, шињела и друге опреме, која лежи по земљи. Са свих страна кроз грмљавину топова и плотуне пушака чује се крклање митраљеза који хукћу као мотори. Међутим надмоћност Срба већ се јасно види. Једно за другим заузима се село за селом. Аустријанци се повлаче стопу по стопу бранећи се са још гунством и користећи се вјешто најмањим преимућством терена. Многобројна су хватања у коштац у којима се у главном Срби показују неодољиви.

Никада до сада још нијесам видио, да се прима толико ратних заробљеника колико овдје.

Око средине битке 6. августа, српска коњица изашла је на један положај зван Бијели Камен пред једну скривену аустријску дивизију. Ситуација је била критична. Аустријанци надмоћнији бројем нападају са жестином. Срећом један батаљон пјешадије и један ескадрон коњице са два митраљезка одјељења једне сусједне дивизије пролазе у близини. Одмах их зову у помоћ. И ова неочекивана потпора пристиже, коњичке батерије пуцају максималном брзином и са таквом прецизношћу, да су не само ућуткале непријатељску артиљерију, него су и уништиле једну батерију која пала у српске руке. На лијевом крилу ове дјелимичне битке узета су још два топа и опкољено је 200 пјешака, док се непријатељ хитно повлачио. Топови савлађани у позадину, сваку запрегу воде по један разоружани заробљеник и један српски војник. Фотографисао сам у члду батерију, чија послуга припада сада једном својом половином свакој од зараћених војска.

Ступио сам у разговор са једним од заробљених официра, мајором Странским, из 28. пјешадијског пука. Пуковник им је погинуо погођен једним метком кроз главу. Цио тај пук је тако десеткован, да је од 4000 људи остало само 150 живих. Други један официр, млад поручник, има сузе у очима. За осам минута, рече ми он, покошено је 80 мојих пјешака. Ах! проружи мајор Странски, српски војници нису обучени сјајно као наши, али каква храброст!

Сјутра дан 4. августа прелазно сам преко положаја, на коме се налазила непријатељска артиљерија. Свуда путем безброј коња који издишу; мртвих је толико да страховит смрад заноси. По падинама, по ливадама, у кукурузу свуда гомила љешева које сунце пече. Око четири часа по подне одред коњица зауставља мој аутомобил на једној раскрсници. Налазим се на једној узвиштини на шест километара западно од Шапца. Непријатељ како изгледа, још држи село Маове, које се налази преда мном у долини. Баш у овом тренутку ево гдје иду к нама два сељака и једна жена преко њива. Они нам доносе вјест, да је непријатељ изашао из села, али да је запалио куће и извршио покољ у повлачењу. Сићох са њима. Маове је богато село с великим и плодним мајурима и лијепим кућама. На уласку у село

један старац лежи на путу премлаћен. Још десет мирних становника је убијено и 12 кућа је у пламену. Са мном су стигли српски коњаници. Становници су одмах, чим су их видјели, почели један за другим да се појављују. Непријатељ је одвео жене и дјевојке и они сви плачу. Али док ја гасим жеђ, сво оне се враћају задихане и престрављене, хитајући да утекну. Аустријанци су их пустили.

Остављам те јадне људе, јер лијево од мене поново почиње снажна топовска и пушчана ватра. Срби узимају понова сусједно село Добрић. Налазим коњицу понова у Метковићу, полазим са њом и увече залогорујемо у Цуљковићу на самој ивици таласасте висоравни, која господари равницом све до видика. На један километар лијево од нас у селу Главници, на подножју планине Цера, одакле је непријатељ одагнао послје омирске борбе, један топ још једнако пуца уз пратњу пушчане ватре и испрекидано праскарање митраљеза.

Све до мркле ноћи непријатељска заштитница се брани у селу Главници. Аустријанци су побјеђени на цијелом фронту. Обузети паником и изгубљени у ноћи, њихови пукови ударају једни на друге и пушкарају се. У даљини дуж Дрине ватре се пале, расту и множе и ускоро обоје руменилом цио хоризонт. Побјеђени, бијесни због пораза, свете се.

5. Августа изјутра Срби су побједиоци на цијелој бојној линији и већ су дате заповијести да се непријатељу одсјече одступница, кад од једанпут потмуло клопање наговјештава један аероплан који долази са Дрине. Непријатељски биплан лети на 800 метара висине, не обзирући се на кишу од топовских и пушчаних зрна, која га поздрављају у пролазу. Њему су три четврти сата довољни да прелети цио фронт, да осмотри положаје и да биљежи слаба мјеста. Два часа послје његовог проласка непријатељ обуставља одступања. Свијеже трупе, по моме рачуну два корпуса, појачавају три корпуса, које су Срби тукли и Срби су приморани да обуставе гоњење и да се из опрезности повуку на неким мјестима. Тако се догодило да ја, кренувши се за Шабац, наиђем на једну дивизију, која је јуче била на уласку у варош, како се повлачи да поново узме положаје који доминирају равницом, волећи више да ту чека непријатеља, да га ту лакше побједи.

Са бојишта сам понико апсолутно убијење, да ће непријатељ, поред

свих појачања, бити дефинитивно побијеђен данас или сутра. И Срби добијају појачања. И поред све храбрости аустријске војске, храбрости коју ја ни из далека нијесам очекивао, и поред извјешбаности пјешадије и коњице и велике надмоћности непријатељеве у артиљерији, Срби ће сломити упорност непријатељеву.

Поред свега признања, које одајем храбрости аустријских трупа, принуђен сам да жигошем њихова страховита варварства. Да нијесам својим очима гледао њихова недјела и да нијесам фотографисао њихове жртве, не би вјеровало у злочине, који су једнаки, који чак превазилазе албанска и бугарска злочинства.

У селу Глушићу заклано је 20 сељака; многим су очи ископане. Мало прије сам рекао што сам видио у Маову.

Јуче сам слушао једну јадну сељанку из Добрића: Она је држала у наручју чедо од пет мјесеци, када су Аустријанци у бјегству прошли кроз село. Један аустријски војник, разбивши кундаком прозорско окно, изпалио је на њу пушку из непосредне близине. Метак је сломио десну шаку мајци, прошао кроз одојче и при изласку пробушио јадници лијеву руку.

Фотографисао сам једну дјевојчицу од шест година, која је умрала од рана бајонетских и једну лијепу дјевојку из Горње Врањске, којој је мали трбух прободен бајонетом.

Видио сам једну старицу којој је глава била размрсана кундаком...

...Али да станем. Нећу да говорим о силовањима, ни о страшним садистичким злочинствима која су починили аустријански официри и војници. Довољни су ови примјери, које сам видио. Ја дрхтим при помисли на сву ту злочиначку гнусобу, коју ћемо имати да констатујемо, кад дефинитивно буде одагнана та војска, која се сматра као цивилизована. За сада су њени рањеници смјештени заједно са Србима у српске болнице. Његују се исто тако као и Срби. Према њиховим заробљеницима поступа се као према људима.

Србија и овог пута бољно пати и лопи крвљу... Она јауче над ужасима, али се не свети над обезоружаним непријатељима.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч, 24. августа. Руси су 21. ов. мј. бомбардовали земљане опкопе, који су подигнути у округу око вароши Лавова, али су се наше трупе већ биле повукле да би спријечиле бомбардовање небрањене вароши, а и због других оперативних разлога, који су налагали да се Лавово остави (!) непријатељу без борбе. Бомбардовање је дакле било управљено само противу опкопа, које нико није бранио. Војска генерала Дангла омет је отпочела јаку борбу на другом фронту. Послије великих битака од прошле недјеље сада влада потпун мир.

Софија, 25. августа. Лист „Утро“ репродукује чланак шефа руских националиста, који садржи изјаву покојног Хартвига о балканској политици Русије. Хартвиг вели: „Бугарофиљство рускога друштва само је шокотна сентименталност. Јака бугарска била би немилосрдна непријатељица Русије, јер би она насигурно ушла у савез са Аустро-Угарском, док на против интереси Русије и Србије ниједне се не укштају. Србија је природни савезник Русије, јер би јака Србија била непомирљиви непријатељ Аустрије. Пут Русије ка Дарданелима води преко рушевина Аустро-Угарске, а сама Аустро-Угарска препрека је идеји велике Србије“. Затим до-

даје Савенко: Овај тестаменат покојног Хартвига надживиће га, јер одговара животној потреби Русије.“ „Утро“ додаје: „Радујемо се због ове политичке искрености Русије, и ако Бугарска затвори очи пред овим признањем, она ће постати жртва руске политике“.

Париз, 25. августа. (Званично). Наше лијево крило сукобило се под повољним приликама са непријатељским десним крилом. На обалама Гранд Морена, на нашем центру и нашем десном крилу у Лорену и Вогезима борба се продужује. Није било никаквих промјена. Борба, која се јуче развила између истакнутих одбранбених одјела Париза и дјелова њемачког десног крила, узела је више маха. Ми смо наступали до ријеке Урка, наилазећи при наступању на велики отпор. Положај савезничких војска, скупа узето, изгледа добар.

Цариград, 25. августа. Извјештаји из дипломатских извора о грчко-турским преговорима, који су се водили у Букурешту у питању острва, гласе: Првобитним предлогом грчке владе, тежило се да острва Хиос и Митилена постану аутономне кнежевине под суверенством Султана, а шеф би им био грчки престолонашљедник Ђорђе. Предлогом грчких делегата ствара се од острва Хијоса, Митилена, Лемноса и Самоса аутономна провинција, којој би гувернер био Султан, и од које би Турска убирала царинске приходе, у корист турског државног дуга. Грчка је доцније измијенила ове предлоге те отомански пуномоћници сада очекују нове инструкције.

Петроград, 25. августа. Аустријски бјегунци причају да је аустријска војска претрпјела огромне губитке. Према њиховом причању читави су пукови десетковани.

Лондон, 26. августа. „Дели Телеграф“ сазнаје из поузданих извора да су се два чешка пука у Бечу побуњили и да су многи војници стријелани у Пратеру.

Лондон, 26. августа. На крају првог мјесеца рата Велика Британија и њени савезници још потпуно господаре морем. Главне њемачке и аустријске флоте не излазе из својих пристаништа, гдје су под заштитом својих батерија и миња. Савезници су потопили четири њемачке крстарице, једну помоћну крстарицу, два дестројера и једну подводну лађу, а тако исто једну аустријску крстарицу. Један њемачки дредноут побјегао је заједно с једном крстарицом у Дарданеле и то без борбе. Енглеска флота изгубила је свега једну лаку крстарицу. Благодарно похвалној надмоћности савезника, преко три стотине хиљада војника пријешло је преко мора у разне дјелове свијета, не претрпјели никакав губитак. Не само што је британски експедициони кор прешао у Француску, него су и колонијалне експедиције напаале њемачке колоније у Африци и на Тихом Океану, а комбинована англо-француска флота на Средоземном Мору штитила је пријенос француских трупа из Алжира у Француску. Под заштитом енглеске флоте снаге наше царевине потпуно ће се развити, и војска из Аустралије, Канаде, Индије и Африке доћи ће у Европу као појачање савезничким војскама. Док су сва мора слободна за Енглеску трговину, потпуно је престала њемачка поморска трговина. Изван европских мора, на Атланском Тихом и Кинеском мору, њемачке лађе више су вољеле да нападају на неоружане трговачке лађе, а избјежавале су борбу с енглеским крстарицама. Штета, коју су њемачке крстарице причиниле, није ни у каквој сразмјери с њиховом јачином, и оне нијесу могле да се

одрже ни на каквој тачци, гдје би могле бити ма колико опасне за енглеску трговину. Садања велика јачина енглеске морине биће још појачана у року од дванаест мјесеци са десет првокласних бродова, петнаест крстарица и двадесет дестројера. Према томе навална надмоћност над њемачком биће још више повећана, и то, на сваку категорију ратних бродова, а њемачка за то вријеме једва ако ће моћи да своју садашњу флоту појача једном трећином горњег броја. Цијене намирницама, врло мало су се повисиле, а тако исто и број људи без рада није велики. Фонд, који износи више од педесет милиона франака, створен је добровољним прилозима нашега народа. Финансијска је ситуација задовољавајућа. У Француској су енглеске и француске армије издржале читав низ крвавих битака. Оне су причиниле непријатељу веома велике губитке, веће него што су саме претрпјеле, и њихова борбена јачина неокрњена је, јер је већ резервом попуњена. У одговору на владин позив три стотине хиљада нових регрута добровољно је ушло у британску армију. Већ се сада стварају многе нове дивизије. Свакога дана уписује се довољно регрута за једну дивизију. Цијела је наша царевина једнодушно ријешена да истраје у овоме рату до крајње побједе. Многобројне руске трупе упале су у источну Пруску и ускоро ће ући и у централну њемачку. Аустријанци су претрпјели од судне поразе прво од Срба на ријечи Дрини и код Шапца, а доцније у Галицији од руских трупа. Свој поход противу Србије напустили су и тако исто изгубили су утврђену варош Лавов. У Кини јапанска флота заједно са једним експедиционим кором блокирала је Чинтау. У западној Африци англо-француске трупе заузеле су њемачку колонију Тоголанд. Узапћењем њемачких пароброда на језеру Наси, Енглеска је осигурала себи контролу над цијелим тим језером. У свима енглеским колонијама трговина и индустрија остале су нетакнуте. Енглеске трупе из Нове Зеландије заузеле су њемачку Самојску колонију на Тихом Океану.

Букурешт, 26. августа. У сриједу послвије подне око 4 сата предсједник општине вароши Черновице, Митрополит и равин са једним заступником, који је носио бијелу заставу, изашли су ван вароши пред руске трупе и предали варош команданту руских трупа Аустријске трупе, које су биле у малом броју, нијесу ни покушале дати отпор и напустиле су Черновицу још у уторак по подне. Власти и банке преселиле су се од понедјелника у Дорнаватру. Стотине породица из Черновице, склониле су се у Сучану и Ицкоњ на румунској граници. Руске трупе ушавши у Черновице нису направиле никакв ексец.

Ниш, 26. августа. Ратни пресбиро јавља: Врховни Командант, Њ. Кр. Вис. Престолонашљедник Александар, обилазећи побједоносне српске трупе поздравио је 21. августа Генерала Степановића као Војводу.

Ваљево, 26. августа. Наша се офанзива продужује повољно, али, како су операције још у току, не могу се сада данати никакве појединости.

Петроград, 26. августа. Из Берлина јављају, да има преко 50.000 људи, који су остали без рада. Њемачка трговина у 28 држава потпуно је упропашћена. Дефицит већ сад достиже милијарде марака.

Петроград, 26. августа. Увјеравају да се Аустријанци плаше румунског устанка у Буковини. Извршене су претметачине по румунским кућама. Симпатије Мађара према Русији расту. Јављају из Гал-

ца, да је вијест о руским побједама изазвала опште одушевљење. У народном позоришту пјевана је руска народна химна. Из Букурешта стижу, вијести, да је букнула буна у турској војсци у Једрену. Буна је изазвала оскудица у животним намирницама. Цариградско становништво, пошто је утврдило да су вијести Волфове Агенције лажне, хита пред амбасаде тројног споразума.

Рим, 26. августа. Краљ је пао с коња и лако се повриједио у ногу. Краљ ће се кроз неколико дана потпуно опоравити.

Париз, 26. августа. Варош се спрема за одбрану. Булоњска шума је дјелимично исјечена. Позагварани су путеви, који воде Паризу. Придолазак добровољаца врло је велик.

Драч, 26. августа. Према споразуму са представницима вароши, побуњеници су јутрос ушли у подне у Драч. Нови привремени гувернер послетио је сва министарства и канцеларије. Пред вече се велики дио гомиле вратио у Шијак, Кавају и друга мјеста. Варош је мирна. Многобројне породице, као и добровољци аустријски и румунски, напустили су Драч јуче и прекјуче.

Петроград, 26. августа. Путници, који се враћају у Русију, јављају да њемачки листови позивају становништво да улаже злато у државну банку. Енглески листови репродукују један позив Цара Вилхелма становништву Пруске, што показује, колики је утисак произвео руски упад у њемачку. Јављају да Руси прелазе Карпате западно од Черновица. Одступање Аустријанаца у предјелу између Висле и ријеке Буга врши се са великим губитцима по непријатеља. Отпор Аустријанаца је сломијен. У Аустрији страхују од глади.

Париз, 26. августа. Француска војска, која брани Париз, сукобила се са Нијемцима. Французи су били надмоћнији. Регрути из 1914. и 1915. године позвани су под заставу. Пјер Лоти у чланку који је изашао у „Фигару“ позива Енвер пашу, да заложу сав свој утицај и уздржи Турску на ивици пропасти.

Париз, 26. августа. Нијемци се и данас одмичу од Париза, крећући се у југоисточном правцу. Оставили су предно Компјења и Санлије-а. Стање на десном крилу је непромијењено. Варош Мобеж бомбардује се и даље, али, и ако су око ње три утврђења разрушена, она даје и даље отпор.

Лондон, 26. августа. „Дели Мелу“ телеграфишу из Базела, да се сто педесет хиљада Нијемаца, који су опкољавали Белфор, повукло на сјевер оставивши око утврђења четрдесет хиљада резервиста. Французи господаре ситуацијом у горњем Елзасу.

Париз, 26. августа. Телеграфишу из Бордоа, да су у последњој борби војници 137 пука отели заставу 280. њемачког пјешадијског пука и заробили пуковника, који је њиме командовао. Француски је пук одликован орденом почасне легије.

Париз, 26. августа. Рифат паша, турски амбасадор у Паризу, изјавио је да је мобилизација, коју је Турска предузела, само логична посљедица званичних изјава о мобилизацији, које је Турска влада учинила прије неколико недјеља. С обзиром на озбиљност садање ситуације Турска предузима мјере опрезности, које никоме не грозје. У осталом, ова се мобилизација врши лагано. Рифат паша је додао, да Турци нијесу никада тражили од Бугара овлаштење да пријеђу преко нове бугарске територије, да би напали Грке. Рифат паша ће ове недјеље учинити званичну изјаву о неутралитету Турске.